

Stanowisko
Zgromadzenia Ogólnego
Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
z dnia 18 maja 2018 r .

w sprawie: **poprawy niezawodności przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej, ciepłej i gazu**

Zmiany następujące w sferze energii, związane m.in. ze starzeniem się urządzeń i jednoczesnym wdrażaniem nowych rozwiązań technicznych, wpływają na jakość przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej, ciepłej i gazu. Na jakość świadczonych usług przez przedsiębiorstwa energetyczne ma również wpływ cykliczne w ostatnich latach występowanie ekstremalnych zjawisk atmosferycznych. Posiada to istotne znaczenie z punktu widzenia lokalnego bezpieczeństwa energetycznego oraz ciągłości świadczenia usług publicznych przez jst. Obowiązek zapewnienia stabilnych i niezawodnych dostaw mediów energetycznych realizowany jest poprzez współpracę gmin i przedsiębiorstw energetycznych, którą kształtują z jednej strony przyjmowane w skali danej jst dokumenty planistyczne (m.in. założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz plan zaopatrzenia w te media), a z drugiej plany rozwoju ww. spółek. Podkreślenia w tym kontekście wymaga fakt, iż niezbędne jest przygotowanie i wdrożenie ogólnopolskiej, jak i regionalnej polityki energetycznej, które stworzyłyby razem spójne i zintegrowane ramy dla wdrażanych przez jst lokalnych strategii energetycznych.

Poprawa niezawodności przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej, ciepłej i gazu jest też bezpośrednio związana z działaniami ukierunkowanymi na walkę z tzw. niską emisją. Problem ten - tak intensywnie artykułowany w ostatnim czasie przez samorządy lokalne - wymaga wdrożenia wielu, uzupełniających się kierunków i narzędzi w skali poszczególnych gmin realizowanych w sposób systemowy oraz kompleksowy, wspartych przez programy rządowe i regionalne. Skala smogu (szczególnie w woj. śląskim) oraz jego negatywne skutki wymagają zakrojonego na szeroką skalę współdziałania struktur rządowych (przede wszystkim w zakresie prawnych regulacji) i samorządowych (w zakresie dotarcia z odpowiednim wsparciem finansowym do społeczności lokalnych). Zauważalne jest w tej dziedzinie rozproszenie źródeł finansowania inicjatyw ukierunkowanych na zmniejszenie zjawiska smogu (brak zintegrowanego systemu finansowania), co niestety w praktyce osłabia ich efekty (wydatkowane w ostatnich latach niemałe zasoby nie przynoszą adekwatnych rezultatów w zakresie poprawy jakości powietrza). Tytułem przykładu, w ostatnich miesiącach okazało się, że przyjęta uchwała „antysmogowa”, z którą Samorząd Województwa Śląskiego wiązał duże nadzieje, nie wykazała większego, rzeczywistego wpływu na rozwiązanie tego problemu. Dlatego też zasadnym byłoby rozważenie możliwości

uruchomienia w ramach kolejnej perspektywy funduszy unijnych specjalnego, systemowego i kompleksowego programu operacyjnego (dedykowanego Polsce), który łączyłby w sobie szereg narzędzi stosowanych obecnie przez Rząd RP, samorządy województw i gminy (np. z wykorzystaniem środków z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW) w sposób rozproszony. Należy zaznaczyć, iż jednym ze skutecznych rozwiązań problemu dot. niskiej emisji jest przyłączenie budynków mieszkalnych do sieci ciepłowniczej lub gazowej (w zależności od uwarunkowań lokalnych), które w przypadku nowych inwestycji powinno być wręcz obligatoryjne. Konieczne jest w tym zakresie wprowadzenie pilnych zmian w prawie. Pokłosiem prowadzenia regionalnych i lokalnych kampanii uświadamiających przyczyny i skutki zanieczyszczonego powietrza jest wzrost oczekiwań społeczności lokalnych w stosunku np. do możliwości podłączenia się do sieci gazowej lub systemu ciepłowniczego. Trzeba jednak zaznaczyć, iż zwykle proces przyłączenia nieruchomości do sieci – z racji potrzeby przeprowadzenia szeregu uzgodnień wynikających z przepisów prawa budowlanego i innych ustaw – znacznie się wydłuża, co często oznacza frustrację i konflikty społeczne.

Stan infrastruktury technicznej firm energetycznych oraz zaopatrzenia w gaz ziemny odbiorców zlokalizowanych na terenie woj. śląskiego są zróżnicowane. Można wskazać obszary, które odznaczają się zadowalającą infrastrukturą, jak i miejsca, w których powinny zostać przeprowadzone pilne inwestycje. Przykładem obszarów woj. wymagających - z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego - podjęcia niezbędnych działań inwestycyjnych jest obszar Żywiecczyzny, który znalazł się na liście głównych inwestycji do realizacji w województwie śląskim zaplanowanych w latach 2018-2022 przez spółkę TAURON Dystrybucja S.A., subregion północny charakteryzujący się ograniczoną niezawodnością dostaw z racji braku odpowiednich sieci elektroenergetycznych (brak drugostronnego zasilania stacji systemowej 220/110 kV Aniołów) oraz silną potrzebą rozbudowy sieci gazowych czy subregion zachodni (uwzględniony w planach Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. oddział w Zabrze) i północne obszary subregionu centralnego ze względu na konieczność szybkiego ugazowienia. Występują też przypadki gmin, w których - ze względu na brak sieci ciepłowniczej - szczególny nacisk położony jest na przyłączenie obiektów do sieci gazowej. W tym kontekście - szczególnie z punktu widzenia położonych z dala od dużych ośrodków miejskich gmin wiejskich - bardzo ważna jest możliwość wykorzystania skroplonego gazu ziemnego w ramach tzw. wyspowej gazyfikacji.

Z perspektywy jst, które zobowiązane są do planowania i organizacji zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy, kluczowe są działania podejmowane przez przedsiębiorstwa energetyczne w postaci rozbudowy infrastruktury technicznej, jej modernizacji oraz automatyzacji z wykorzystaniem inteligentnych rozwiązań (np. *Advanced Metering Infrastructure*). Istotne jest aby Operatorzy Systemu Przesyłowego oraz Dystrybucyjnego uwzględniali w swoich planach rozwoju zaopatrzenie obszarów, na których występuje niedobór infrastruktury technicznej. Szczególnie dotyczy to uzbrojenia w sieci gazowe terenów niezgazyfikowanych w celu stopniowej redukcji tzw. białych plam na mapie Polski (w tym woj. śląskiego). Wymogiem prowadzenia tych działań jest z jednej strony przeprowadzenie skutecznej dywersyfikacji źródeł, z których gaz jest pozyskiwany, a z drugiej zapewnienie stałych cen gazu (przynajmniej na obecnym poziomie).

W przypadku planów rozwoju spółek odpowiedzialnych za dystrybucję energii elektrycznej nie bez znaczenia jest też modernizacja sieci elektroenergetycznej rozumiana jako wymiana zużytej infrastruktury oraz podniesienie jej przepustowości, co odgrywa obecnie coraz większe znaczenie z racji potrzeby przyłączenia mikroinstalacji, czy rozwoju e-mobilności. Sieć elektroenergetyczna w największym stopniu narażona jest na uszkodzenia w momencie wystąpienia nagłych zjawisk atmosferycznych o dużym natężeniu i / lub w dużej skali. Do tej pory w woj. śląskim odnotowano kilka tego typu sytuacji, z czego ostatnia miała miejsce w styczniu 2018 r. Z roku na rok usuwanie skutków awarii (także masowych) się poprawia, szybciej udaje się zlokalizować uszkodzenia sieci i sprawniej je usunąć. Współpraca grup technicznych zatrudnionych w spółkach energetycznych, a także współdziałanie Operatorów Systemu Dystrybucyjnego z samorządami lokalnymi przynosi lepsze efekty. Niemniej jednak wciąż zdarzają się przypadki, w których brak zasilania energią elektryczną - ze względu na dramatyczną jakość sieci - w niektórych gminach czy powiatach utrzymuje się w dłuższej perspektywie czasu (np. dwa tygodnie).

Należy pozytywnie ocenić następujący w ostatnich latach proces rozbudowy sieci elektroenergetycznej i gazowej wysokoprężnej, jakkolwiek zapóźnienia w tym zakresie są ogromne (zwłaszcza z powodu olbrzymich zaległości w przedmiocie rozbudowy sieci gazowej rozdzielczej). Zrozumiałe jest to, że wszelkie działania uwzględnione w planach rozwoju spółek energetycznych (zwykle o charakterze liniowym) podlegają reżimowi określonego cyklu inwestycyjnego (trwającego zwykle ok. 8 – 10 lat), w trakcie którego realizowane są poszczególne zadania. Realizacja takich inwestycji poprzedzona jest długotrwałym uzgadnianiem warunków na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz pozyskaniem dokumentacji budowlanej. Doświadczenia wielu gmin wskazują, że procedury decyzyjne w spółkach energetycznych w powyższym zakresie zapadają w dłuższej perspektywie czasu, co w jeszcze większym stopniu wydłuża cały proces inwestycji. Co więcej można też wskazać sytuacje, w których spółki energetyczne wprost blokują danej gminie możliwość przeprowadzenia modernizacji infrastruktury drogowej i torowej. W związku z powyższym pożądanym byłoby, aby przedsiębiorstwa energetyczne podejmowały decyzje dot. konkretnych działań inwestycyjnych, konsultując je w trybie roboczym bezpośrednio z samorządami. Wskazana jest też lepsza jakość planowania inwestycji energetycznych, a w szczególności rozpoczynanie prac nad dokumentacją budowlaną z większym wyprzedzeniem. Istotnym czynnikiem przyczyniającym się do usprawnienia procesów inwestycyjnych jest systemowy i długoterminowy dialog dot. planów rozwoju (w tym aspektów związanych z planowaniem przestrzennym), prowadzony między spółkami energetycznymi a samorządami lokalnymi (istotną pomoc w tym zakresie może udzielać Śląski Związek Gmin i Powiatów).

Z racji nadal złego stanu sieci elektroenergetycznych i zapóźnienia w ich rozbudowie oraz modernizacji, sprawy te wymagają dużej uwagi ze strony władz państwowych, w tym zwłaszcza administracji rządowej. Tak jak apelowaliśmy w stanowisku Zgromadzenia Ogólnego Związku z dn. 27 listopada 2015 r. w sprawie dramatycznego stanu górnictwa oraz jego konsekwencji dla energetyki i sytuacji społeczno-gospodarczej województwa śląskiego, konieczne jest również z tego względu dokończenie prac nad strategicznymi dokumentami dot. energetyki w skali ogólnopolskiej (zarówno w wymiarze średnioterminowym, jak

i długoterminowym). Rezultatem tych działań powinno być przedstawienie opinii publicznej spójnej, długofalowej wizji zaopatrzenia Polski w paliwa i energię. Istotne jest przyjęcie założeń strategicznych dotyczących stopniowego - w perspektywie kilkunastu czy dwudziestu kilku lat - zastępowania węgla przez bardziej ekologiczne paliwa (np. przez gaz ziemny, pod warunkiem skutecznego zapewnienia dywersyfikacji źródeł jego zaopatrzenia), z uwzględnieniem możliwości płynących z rozwoju energii jądrowej oraz wymogu związanego z racjonalnym wykorzystaniem OZE. Wizja ta winna uwzględniać ustalenie zakładanego mix-u energetycznego w określonych horyzontach czasowych i odnosić się do występującego nadal zagrożenia wynikającego ze starzenia się i stopnia wyeksploatowania urządzeń energetycznych (zwłaszcza sieci elektroenergetycznych). Niezbędne jest zatem zapewnienie uporządkowanego i zintegrowanego podejścia do tych zagadnień, w miejsce działań podejmowanych do tej pory przez wiele lat w sposób fragmentaryczny, rozproszony i słabo skoordynowany. Podkreślenia wymaga też fakt, że kwestie związane z niezawodnością przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej, ciepłej i gazu odgrywają nie tylko duże znaczenie ze względu na wymóg zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, ale również z racji zagwarantowania konkurencyjności i rozwoju gospodarczego Polski (w tym woj. śląskiego).

Andrzej Dziuba

Przewodniczący
Zgromadzenia Ogólnego